

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	"
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	"
— Hirdetések díjszabás szerint. —											

A „néma ülés.”

Nem Magyarországról akarok írni. Lengyelország tragikus bukásának szomorú történetéből az egyik fájdalmas részletet akarom az emlékezetben felújítani. 1793. szept. 22-ről és 23-ról van szó. Akkor már huszonegy éve múlt, hogy a szerencsétlen ország 751,000 km.² területéből 108,000-et Oroszország, 70,500-at Magyarország ősi jogán Ausztria, 35,000-et Poroszország foglalt el. Ez volt Lengyelország első felosztása. (1772 aug. 5.) Az 1773-ban tartott országgyűlés kénytelen volt a jogtalan és vérlázító osztozkodást elfogadni, sőt meg kellett még azt is fogadnia, hogy többé idegent királynak nem fog választani, megtartja továbbra is a régi alkotmányt a liberum veto-val, s ennek az alkotmányos szabadságnak védelmére Oroszországot (!) kérte meg. II. Katalin orosz cárné magára is vállalta, hogy Lengyelország ősi alkotmányos szabadságát minden úton megvédelmezi és a „rendet” fenn fogja tartani. Az osztozkodás magyarizációt megfelfalhatjuk az orosz hatalom állandó terjeszkedési vágyában és azon körülmény-

ben, hogy a Hohenzollernnek területe a porosz királyság és a brandenburgi választó fejedelemség volt; de a két ország között Lengyelország egy része terjedt ki. A porosz király az első felosztás alkalmával meg is kapta a két ország között fekvő területet, de két nagyon fontos vár Danzig és Thorn a lengyeleké maradt. Ez a két körülmény magyarázza meg, hogy az említett hatalmak miért tervezték Lengyelország második felosztását.

„Hazafiság minden ajkon, de kevés tevékenység az ország felvirágozása érdekében, s még kevesebb belátás: ez volt Lengyelország fatuma” így jellemzi ezen kort egyik történetíró. A haza megmentésére akar vállalkozni mindenki; erre lökészik különösen az 1791-iki országgyűlés, mely május 3-án új alkotmányt szavazott meg, mely a régi arisztokratikus államot demokratikus szellemben akarta átalakítani. De azok, kik a régi alkotmányban látták az ország megmentésének egyedüli eszközt, Potoczky Felix vezetése alatt Targovitz városában szövetséget (konföderációt) alkottak s az alkotmány védelmére Oroszországot szólították fel. Már ekkor

II. Katalin és II. Frigyes Vilmos megegyeztek volt, hogy ki minő területeket fog kapni az újabb felosztás alkalmával, az alkotmány védelmére való felszólítás tehát éppen kapóra jött, hogy az orosz hatalom beavatkozzék Lengyelország ügyeibe. Szvarov vezérlete alatt jelent meg az orosz hadsereg, mely eddig a török ellen dalmalmasan harcolt, de II. Katalin a lengyel ügyekre való tekintetből a szultánnal hirtelen békét kötött. Az új alkotmány első évfordulóját alig ünnepelték meg a lengyelek, máris értesültek az orosz sereg bejövételéről. Lengyelország legnagyobb szabadsághőse Kosciusko Tádé fegyverre szólította ugyan a népet, de a túlnyomó erővel szemben kudarcot vallott. Az oroszok eliepték az egész országot, s ekkor Oroszország megkezdte működését a maga módja szerint. Kezdte legelőször a választásoknál. Előbb pontosan kijelölték a megválasztandókat, ezek szigorú utasításokat kaptak, a mikhez alkalmazkodniok kellett, azután jöttek a kerületek. Csakis azon területek választhattak, melyet Oroszország az újabb felosztás alkalmára magának előre ki nem jelölt. Egy-egy szava-

T Á R C A.

A magyar zászló.*)

Néztek jól meg azt a zászlót,
A nagy világon párja nincs!
Ős hit, szentség himezte, varrta,
Nagyasszonyunknak képe rajta,
Ezeréves ereklye, kincs.

Kibontva szép redőit újra,
Hordozzátok köröskörül!
Tán vége lesz e lomha kornak,
Szétszört erőink egybe forrnak,
A porszem kövé tömörül.

Igy tettek egykor őseink is,
Ha beborult hazánk ege,
S reánk szakadt a sok csapásnak,
Viszály, kegyetlen elnyomásnak
Villámtól égő fellege.

Kitűzték sikra, bércetetőre
A honnak biztató jelül,
És a reménytől elszakadtak
Földetrázó erőre kaptak,
Helyt állva rendületlenül.

*) Szavalták a gyulafehérvári főgimn. Mária-Kongregáció dec. 8-iki ünnepén.

E zászlót, mint gyemánt ereklyét
Remegve őrzé nemzetünk;
S míg rudját hős ragadta kézbe,
Ki szeplőtlen rohant a vészbe,
Nem kelle harcban vérzenünk.

De a mikor lehullt a keblek
Ércpajzsa, a szent tisztaság,
S beteljesült, mi meg van írva, —
Egész nép, nemzet dől a sirba,
Ha tagjain bűn ferge rág:

Igy fült a vérbe nemzetünk is
Mohácsnál: . . . s a szegény haza
Sok századon keresztül árván
Idegen jármot hord a vállán,
Letépve minden vigasza.

S a lobogó bujdosni kezdett
Hegyekben, nádasok között,
Nincs hősi kar, mely megragadja,
A honnak minden ifja, aggja
Vagy bűn, vagy átok üldözött.

Csak bujdosik, bolyong tovább, míg
Egy feltámadt leventehad,
— Mely sasként a felhőtlen ürbe
Rohan eszmény után hevülve, —
Ez ősi kincsre ráakad.

S úgy találja, a mint örökbe
Népének Szent István hagyja,
Rajt' a Szűzanya képe-mása,
A nagy királynak alkotása, —
Haldokló lelket nyomva rá.

S mint esillag az égboltozathoz,
Szemük a képhez úgy tapad,
De őrzik is álmatlan, ébren,
Kis kápolnának rejtekeiben,
Mig új hajnalfény nem hasad.

De im a kongregációknak
Falát kitöri hirtelen,
S mint háborúknak hirdetője,
Az üstökös, rohan előre,
S Munkács várán megáll, pihen:

Majd megindul győzelmi útra,
És nem lehet feltartani, . . .
Golyók tüzetől megalálva
Rohannak mind a hős halálba
Ráközei hű magyarjai.

A nagy idők titáni harcát
Világga hordja dal, rege,
De haj, e fény se tart sokáig
Csak egyre fogy, halkabbra válik
A bujdosóknak éneke.

zat ára 10—15—30 arany volt, s a vesztegetés nem csoda, hogy fényes diadalt aratott. Így jött létre a grodnói országgyűlés, mely tíz szenátorból és a kerületek képviselőiből állott. Hogy ezeket hogyan választották, azt tudjuk, de ők maguk is vagy meg voltak vesztegetve, vagy pedig mint szelid és mindenbe belenyugodó embereket az orosz diplomata Sievers választotta meg. Ezen országgyűlés elé terjesztették a második felosztás tervét, hogy annak végrehajtására és a területek határainak kijelölésére bizottságot küldjön ki. A nagy vesztegetések dacára nem ment oly simán a dolog, mint a hogy várták; de több napi tanácskozás és az oroszokkal való üzenetváltások után Lobarzewszky képviselő azt a közvetítő indítványt tette, hogy az ország által követelt területet engedjék át, s ekkor a cárné meg fogja őket védelmezni az általánosan gyűlölt németnek követelése ellen. Mindenki tudta, hogy ez a képviselő havi 300 aranyat kap az oroszától, de mégis indítványát 73 szóval 20 ellenében elfogadták.

Oroszország így megkapta a követelt területet, de Poroszországgal való meg egyezése értelmében, a nekik átengedendő területek átadását is követelte, mire az országgyűlés tagadólag válaszolt. Ekkor vállalkozott Sievers a „szólaszabadság” védelmezésére, az országgyűlési elnök (marsall) „tekintélyének” megóvására és a király (Leszcinszky Szaniszló Oroszország jól megfizetett zsoldosza) oltalmára. A „rend” megvédésével Rautenfeld orosz tábornokot bizta meg, ki seregével meg szállta az országgyűlés helyét körülvevő

utcákat, elzárta a palota összes bejáratait egynek a kivételével, s azt is orosz tisztek őrizete alá helyezte. Kiváló gondossággal vigyáztak arra, hogy senki se juthasson a tanácssterembe, a kinek ott semmi dolga sincs. A képviselőket megmotozták, azon kijelentéssel, hogyha feyvert találnak náluk, fogságba kerülnek, s mint gyilkosokat bűnvádi perbe fogják. Az előcsarnokban 12 orosz tiszt lesz, kik az ülésterembe is bemehetnek, s helyet foglalhatnak a képviselők padjain. Az országgyűlésen jelen volt, a király is. A tábornok szintén ott volt a trón mellett, egy külön széken ült, s magára vállalta, hogy gondoskodni fog arról, hogy az országgyűlésen nyugtalanság ne törjön ki, hogy a király szenátelye és az elnök kellő védelemben részesüljön.

Kijelentette továbbá, hogy a „szólaszabadság” teljesen biztosítva van, csak az „illetlenségeket” akarja megátolni.

Az ily gyalázatos módon összehozott és felügyelet alá helyezett rendek kijelentették, hogy mindaddig nem tanácskoznak, míg az idegen tisztek és a csapatok a palotát el nem hagyják. Sievers ekkor négy képviselőt elfogatott és Grednó városából kiutasított. Az ülés feloszlott határozat nélkül. Időközben tárgyalásokba akartak bocsátkozni, de Szaniszló kijelentette, hogy a porosz szerződésnek föltétlen aláírását követeli. Ily körülmények közt nyílt meg szept. 22-én a „néma ülés”. Ott volt a király, a marsall, a rendek, de senki sem szólt egyetlen egy szót sem. A kancellár kétszer ment át Sievershez, kijelentette, hogy a rendek

mindaddig, míg a kizárt tagok vissza nem jöhetnek s a míg idegenek vannak a tanácssteremben, nem fognak tárgyalni.

Sievers válasza írásban jött, tartalma az volt, hogy a négy képviselő elfogatásáért felelősséggel nem tartozik senkinek, a követeket nem bocsátja ki a teremből, a míg nem beszéltek, még a királyt sem.

A jegyzéket felolvasták, senki sem szólt semmit. A tábornok ekkor felszólította a királyt, hogy parancsolja meg a rendeknek, hogy szóljanak a napirenden levő javaslatához. Szaniszló király kijelentette, hogy nem áll hatalmában szólásra kényszeríteni a képviselőket.

A vitéz tábornok Sievershez ment s panaszt emelt a király és az országgyűlés ellen. Sievers válasza ismét írásban jött: a királynak nem szabad elhagynia trónját, a képviselőeknek a tanácssteremben szalmán kell aludniuk, ha óhajainak meg nem felelnek; ő fel van hatalmazva a legszigorúbb eszközök alkalmazására is. Ez a fenyegetés sem használt; senki sem szólt semmit.

Huszonnégy óráig ültek ott némán, s akkor a tábornok felkelt, hogy hozzon egy csapat katonát. Erre Ankwicz képviselő megtörte a csendet ezen szavakkal: „A hallgatás a beleegyezés jele”. Bielinszky az országgyűlési elnök háromszor kérdezte: „Felhatalmazza-e az országgyűlés a bizottságot a Poroszországgal való szerződés föltétlen aláírására?” Semmi felelet. Az elnök erre kijelentette, hogy a határozat egyhangulag jött létre, s ezt mint az országgyűlés határozatát mondotta ki.

Szept. 25-én írták alá az átengedési

És míg az elnyomásnak eje
Földünkön ül, mint gyászpalást,
A lobogó szenny nélkül, epen
Házzszegletekben várja régen
A végső, nagy feltámadást.

Rád vár oh népem ifjúsága,
Szeplőtlen, tiszta nemzedék!
Úgy szünek meg a régi átok,
S szabad nap fénye sűt le rátok, —
Hit és erény ha lánggal ég!

Fel hát magasba azt a zászlót!
Lobogtassátok messze szét!
Ha felzúg véste szaz pokolnak,
Hegyek, halmok, reánk omolnak, —
Nem hagyja veszni nemzetét!

Fejér Gerő dr.

A gyulafehérvári székesegyház új monstranciája.

A székesegyház a püspök jegyese; a jegyes jegyesének ajándékkal szokott kedveskedni. Az erdélyi püspök rövid püspöksége alatt már másodikban lepte meg jegyessét beces ajándékkal. Ezelőtt hat évvel egy remek arany-brokát püspöki ornátussal, most pedig az Immakulata jubileuma alkalmából egy értékes és ritka műbeccsel bíró monstranciával (szentségtartóval). Igazi fejedelmi nász-ajándék. Elmondhatjuk, hogy ennél műbecsre nézve értékesebb monstrancia nincs az országban. Ez az egyházi iparművészetnek remeke.

A monstrancia a gyulafehérvári székesegyház stíljének megfelelően vegyes, a román és csücsüves stíl motívumaiban készült. A részek arányos tagoltsága igen kellemes benyomással van a szemlére. Az egész mű vert ezüzből készült dús aranyozással, különböző emblemmel, képekkel és polichromiával van díszítve. A felső rész, eltekintve a szartól és talpazattól, a rajta levő díszítéssel, támaszlopokkal egy oltár miniatűr képét adja.

A monstrancia leírását a következőkben adjuk. (Megjegyezzük, hogy a leírás hevenyében készült, s azért szívesen fogadunk minden hozzászólást vagy helyreigazítást.) — Az egész korpus magassága 80 cm., a szentségház (üveg-házacska) négyszögű szekrény, melynek szélessége és magassága 19 cm., mélysége 7 1/2 cm., a szentségház előlapján nyugodt keresztlap átlója 24 cm., a szár magassága 25 1/2 cm. és végül a koralaku talpazat átmérője 24 cm. Súlyja 5 1/2 kilogramm.

A talpazat sima karimán áll, mely parkányzatba megy át. Ezen parkányzat alsó és felső része hornyolt és a hornyolatok egy cm. széles geometriai ornámentikával díszített kőrszalagot határoznak. A talpazat felső lapján egy hatágu csillag van, a melynek középpontjából a szár emelkedik ki. A csillagnak hat csücsü páronként össze van kötve egy-egy felkörü parkányval, melyek együttesen egy hatlevegű rozettát alkotnak. A felkör és a csillag beálló csücsüi között koralaku medailonok vannak, amelyek hat cizelírozott ezüst szárnyas angyal alakját mutatják román stíلبen.

Az angyalok kiterjesztett karjaikban egy-egy szalagot tartanak, a melyekre sorban a következő szavak vannak metszve gót majuskul betűkkel: SANCTVS SANCTVS SANCTVS DOMINVS DEVS SABAOTH.

A két felkör találkozási pontjaiban alakult tért sodrony-zománc díszítés tölti ki, a mely közep rozettában egy-egy almatinnal záródik. A csillag sugaraiban hat kisebb egyenlő karú román kereszt van sötéték email mezőben.

A szárnak a talpazatból való lankás kiindulásánál kék és fehér zománcos és arany virágdíszrel ellátott peremés szallag fut körül. A szár és az előírás szerinti gomb (nódus) gömbölyű; úgy az alsó, mint a felső szár három-három kék mezőre oszlik, a melyekben email girlandok (buzakalász?) futnak végig, a mezők közötti tért pedig valamint a gombot sodrony-zománc díszíti. A szár felső részének kiszélesedésénél két leveldiszes tükör van, a melyek a szentségházat tartják.

A szentségház előlapjának négy szegletén az evangelisták csipkéskeretű kepei láthatók email alapon. Az előlapon egy másik, ugyanoly szélességű négyszögű lap fekszik harántosan (keresztlap), s így annak szegletei a szentségház szélességen túlterjednek. A keresztlap kerete dűsgazdagon van zománcozva és felső szegletén egy nyelen ülő gömbalakú aquamarin (lapis lazuli, sötétkék) nyugszik. E lapon egy román stílu kereszt van, a melynek karjai egyenlő hosszúak és igen gazdagon vannak ékíte drágakövekkel (12); a kereszt négy karjában koronás

szereződést, s ez a második felosztás 230000 km.² területet hasított ki Lengyelország testéből, s ezzel az ország bukása meg volt pecsételve. A megmaradt terület védelmét Oroszország vállalta magára, de kikötötte, hogy a lengyel hadsereg csak 15,000 főből állhat, s vezetői orosz tisztek lesznek.

Lengyelországon a „rend“ fenntartója, az „elnöki tekintély“ megvédelmezője, ki szerepét ily mocskos módon töltötte be, nem lengyel ember volt, hanem orosz. A nagy vesztegetés és korrupció dacára is nehezen lehetne elhinni, hogy lengyel ember ilyenre vállalkozott volna.

Egy komoly történetírónk¹⁾ ezt írja: „A fejedelmek... Lengyelországban pedig azzal akarták neveltségessé tenni az alkotmányosságot, hogy az országot magának az országgyűlésnek hozzájárulásával törölték ki az államok sorából.“

Hogy az ilyen „alkotmányos határozatok“ hogyan keletkeztek: arra élénk világot vet a „néma ülés“ és körülményei.

A római ünnepek.

— A Közművelődés eredeti tudósítása. —

A kereszténység szíve, a melyből élet és világosság árad az egész világra, lelelkemelő ünnepekkel ülte meg a szepőlőten fogantatás dogmájának 50 éves jubileumát. Az előkészítő bizottság még a múlt év nov. havában megalkult és hogy egy év letelte alatt mit tett, azt most saját szemünkkel bámuljuk, s lélekből örvendünk a fenyves sikernek, mellyel a bold. Szűz, az érette hozott fáradságot koronázta.

Ez évi nov. 27-én volt az ünnepélyes megnyitása a kiállításnak, melyre a kath. világ min-

¹⁾ Márki S. Egyetemes történelem III. k. 68. l.

den részéből érkeztek megfelelő tárgyak. A kiállítást „Esposizione Mariana“-nak nevezik, mivel csak a bolds. Szűz Máriára vonatkozó tárgyak szerepelnek. Az öreg Laterani palota csak nagy ritkán részesült oly nagy szerencsében, hogy a világ minden részéből Rómába érkezett zarándokok együttes találkozásának színhelye legyen. Legnagyobb termei közül kilencet becsátott a kiállítást rendező-bizottság rendelkezésére, de ezúttal mind a kilenc kevésnek bizonyult a sok votív tárgy befogadására, úgy hogy a bizottság kénytelen volt még egy hosszú széles folyosót is igénybe venni, nehogy a szebbnél-szebb tárgyak kiállítását megszorítsa, a kiállítás látogatóit pedig az élvezetől megfosssa.

Az első teremben a Csehországból küldött kegyekpek, vagy azok másolatai vannak kiállítva. Már itt ebben a teremben meggyőződhetünk mindenki róla, mily gyermeki szeretettel viseltetik minden igaz katolikus a bold. Szűz iránt, s mily magasztos ihlettséggel szállta meg az Istenanya szívet, midőn boldogságában elragadtatva így fohászzkodott: „Megtékinthette az ő szolgálójának alázatosságát és ime, mostantól fogva boldognak mondanak engem minden nemzet-ségek“.

A második teremben a Bolds. Szűznek tiszteletére emelt templomok, kápolnák, szentélyek fenyképei láthatók, azonkívül vannak itt régi festmények, ermek, pecsétek és más effélék Sienáből, Flórencből. Az egyik oldalon 5 igen elegáns szekrényben több mint 12 ezer érmet, pecsétet, és „Agnus Dei“ műemleket lát a szemlélő. Igen érdekes fenyképeket találunk a Lourdesi Szűz esodatételeiről is. A szekrények mellett látható 4 drb zászló, dicső diadalmi jelei a Bolds. Szűz segítségével vívott lepantói győzelmek. A falakon afrikai Mária-kegyhelyek fenyképei láthatók.

A harmadik teremben a kínai missziók mutatják be a kínai keresztények Mária tiszteletének tanujelét.

A negyedik termet a híres archeologus Wilpert gyűjteménye foglalja el. Igen érdekes

ama fotográfia, melyet a fáradhatlan tudós és buzgó kutató Szent Lukács evangélista festményéről készített. Az eredeti a Mária-Maggiore templomnak „Borghesiana“ nevű kápolnájában van, s a fenykép megszerzéséhez a Borghese herceg, a M. Maggiorei káptalan és a Szent-Atya engedélye volt szükséges.

Az ötödik terem Róma egyik terének a „Piazza Spagna“-nak facsimiléje. Az említett téren van ugyanis az az oszlop, tetején a Szeplőtelenül fogantatott Szűz szobrával, melyet a dogma kihirdetésének emlékére állítottatott IX. Pius pápa.

A hatodik teremben van a gyönyörű kivitelű térdepő, melyet dicső emlékü szentatyánknak XIII. Leonnak 50 éves áldozári jubileuma alkalmából adott a Vizenai egyházmegye. Ezenkívül Raffael kartonjai és néhány gyönyörű díszkötésű könyv, melyeket a Minoriták adtak 50 év előtt IX. Piusnak. A könyvek mindannyiua Mária-himuszokat tartalmaznak.

A hetedik teremben egy franciaországi kegyhelynek, a Marsaillei szentélynek, gipszmásolata látható. A másolat 24 ezer lirába került és nagyon megrongálódva ért Rómába, úgy, hogy a kiállítás előtt még több javítást kellett eszközölni rajta.

A nyolcadik teremben modern festmények láthatók. Az olasz lapok rendkívüli dicső hangon emlékeznek meg egy képről, mely a Szent-Családot ábrázolja. S valóban a ki képet látta, alig tudja egyhamar elfeledni. Meglátszik a képen, hogy a művész egész szívvel-lelékkel dolgozott rajta. Még kevés festményt láttam, pedig Rómában csakugyan van alkalmam rá, hol a művész egyúttal a theologiában való jártasságát is elárulná. Ezen a képen azonban oly szépen egyesíti a festő a művészi motívumokat a theologia igazságaival, hogy a szemlélő önkénytelenül is arra gondol: „ennek a képnek a festője nemcsak dolgozik, hanem imádkozik is.“ És a ki ismeri a mi magyar festőnket, a germanikus szeretett „Szoldacs bácsiját“, az bizonyítja az ítelet helyességét. Ő állította ki a Szent-Családot ábrázoló képet. Midőn a képen dolgozott, ez az eszme vezérelte: Hogyan lehetne kifejezésre juttatni a gyermek Jézus fölségét, mindenhatóságát, Istenségét? Ő ugyanis a legkisebb is, mégis ő több mint József és Mária, ő nagyobb, hatalmasabb, erősebb, mint azok, a kik neki most gondját viselik.

A kép elkészült, s a szemlélő látja, hogy habár a gyermek Jézus alakja a legkisebb is, mégis ő több mint József és Mária, ő nagyobb, hatalmasabb, erősebb, mint azok, a kik neki most gondját viselik.

Egy másik kép a florenci tanártól, Cattanól, szintén a szent Családot ábrázolja; szt. József ekét készít. A gyermek Jézus a már kész jármot veszi vállaira. A Bolds. Szűz pedig nézi a misztikus jelenetet. Ugyancsak itt látható a mitra is, melyet IX. Pius a dogma kihirdetésekor viselt.

A kilencedik teremben látható egy pompás kivitelű szekrény, mely a dogma szövegét különböző nyelveken zárja magába. A szekrényt a vatikánból hozták át a kiállításra. Itt volt látható még a brillantokból készült 12 csillagkorona, mellyel e hó 8-án a vatikáni bazilikában lévő Szűz Mária képet X. Pius pápa megkoronázta.

A kijáráshoz vezető hosszú folyosón kétfelől a különböző egyházmegyék sanctuariumainak fenyképei láthatók. A kiállítás egészen husvétig lesz nyitva.

szárnyas angyalfélek reliefsjei vannak ezüsből. A szentségház körablakja, az éppen most említett keresztnek közepén van és díszes csipkés kerettel, almantinnal és fehér drágagyönggyel van ékítve.

A szentségház hátlapján a négy szélben sima lemezen gót majuskel betűkkel a következő poncolt felírás olvasható: ECCE PANIS ANGELORVM | FACTVS CIVIVS VIATORVM | VERE PANIS ANGELORVM | NON MITTENDVS CANIBVS. — A szentségház kör-alaku ajtaját csipkés keret, kis rozetták és 4 almantin díszíti. — Az oldallapokon két cizelírozott pelikán van, egyik fiait eteti, a másik az égfelé tekint. Az elő- és hátlapot csavarok kötik össze; a hátlapon a csavarok fejei rozettában végződnek és drága kövel záródnak.

A szentségház feletti rész három tagozatra osztható. A legelső tagozat egy négyszögű tabernákulumból áll, a minék előrészen két-két hengeroszlop áll zöldmezőben zománczva. A tabernákulum jobbán és balján két kisebb fülke van és azokban két cherubszobor a passzió jelvényeivel. Ezek mellett jobbról és balról egy-egy félkör béléttü ablakerkely van imádkozó szárnyas angyallal. Az ablakerkelyből két-ét négyszögű toronyfia emelkedik ki keresztrozettával. A tabernákulum feletti egy bazilikás kupolával fedett fülkében Mária szobor van, balkarjában az isteni kisdéddel, jobbában kormánypálcával.

A passziójelvényes angyalokat záró fülkék tetőzetén négy-négy keresztrozettával díszített toronyfia van, a melyekből közepen egy-egy

angyal emelkedik ki; kezükben levő szalagokon e szavak olvashatók: HIC DEVM | ADORA.

A bazilika-kupolás fülke csipkés homlokzatának közepén egy drágaköngb emelkedik ki, a melyen Szentleket szimbolizáló galamb van kiterjesztett szárnyakkal. E mögött egy nyolc oszlopon álló diszmenyezet, kupola van és azon türkisköngb alapon hitünk jelvénye: a feszület.

A lunula (csiptető) első lapját áttört műv lombozat díszíti és ebben egy opál, két almantin és két fehér drágagyönggy diszlik. A szentségtartón összesen van 8 szobor tömör ezüsből, 4 relief, 6 cizelírozott kép és 4 email-medailon. Drágakö: 22 almantin, 6 nagyobb és egy kisebb zafir, egy opál, 20 türkisz (lapis lazuli, aquamarin, sötétkék és világoskék) és 6 fehér drágagyönggy. A kövek, gyöngyök gömb-alakúak és úgy az egyes részeknek, cikkelyeknek, mint az össznek hatását kellemesen élekitik.

A talpazat alsó lapján latin antiqva betűkkel a dedicáció következő szavait olvassuk: ANNO IUBILARI BEATISSIMAE VIRGINIS ET MATRIS NOSTRAE IN HONOREM DIVINI FILII EIUS FIERI CURAVIT ET SVAE SPONSAE DONO DEDIT DIE VIII. DECEMBR. 1904. EPISCOPUS.

A püspök úr joggal elmondhatja: Zelus domus tuae comedit me!

K. P. dr.

Éz azonban csak egyik, még pedig kis része a római Mária ünnepeknek. X. Pius pápa Ő szentségére kívánságára missziókat tartottak Roma 15 plebániáján. A missziók végeztével megkezdődött a novena, melynek látogatóit szt. Atyánk gazdag búcsúiban részesítette.

A novenákat az összes templomokban szent-ségkötetellel tartják.

Az előkészületek másik része a Mária-kongresszus. A kongresszust nov. 30-án, a 12 apostol tiszteletére emelt templomban nyitotta meg Vannutelli Vincenzus bitoros J. Ema. A kongresszus három főcsoportra volt felosztva.

Az első főcsoport a Mária-kultusz, a második a Mária-irodalom, a harmadik a Mária-társulatok ügyeivel foglalkozott.

A kongresszus dec. 4-én végződött. Mintegy 3000 beletpi jegyet vásároltak meg. A kongresszus tagjait a szent Atya dec. 4-én külön kihallgatáson fogadta, szívesen beszélgetett a vezető férfiakkal s fáradságukért köszönetet fejezte ki.

A kongresszus nevezetesebb határozatairól majd jövő számunkban fogunk beszámolni.

A dec. 8-iki ünnepélyek központja volt a szt. Atya miséje a szt. Péter templomban. Ez alkalommal a világ összes kath. hívője közreműködött a templom díszítésében, ha nem is közvetlenül, de közvetve minden esetre. Különösen hangzik, hogy a római szent Péter templomot még díszíteni is lehet. Bizony díszes az, minden dísz nélkül is, de ha a Széplőtelen Anya diosóségéről van szó, akkor a nehézségektől megriadni nem szabad, s mivel a szeretet találat, mindig újabb és újabb ékességgel lepnek meg minden zárándokot a Mária gyermekei.

A templom kereszthajóját elektromos fényvel világították meg. A hajó közepén egyszerű állványon díszlett a széplőtelenül fogantott Szűz kepe, melyet a szent Atya jelenlétében megkoronáztak ama briliántokból készült tizenkét csillag koronával, melyet a földkerekség katholicusainak összegyűlt adományaiából készítette az előkészítő bizottság.

Este az egész város és különösen a bolds. Szűz tiszteletére épült templomok ki voltak világítva.

Mi pedig, a kik tanúi voltunk a bolds. Szűz ily egyszerű diadalának, hálattal szível emlékeljük:

„Egészen szép vagy Mária,
Eredeti bűnnek szentje nines Te benned.”

Immakulata ünnepek Erdélyben.

Miként a hozzánk több helyről beérkezett tudósítások is bizonyítják, egyházmegyénkben mindenfelé buzgón és méltóan ünnepelték az Immakulata felszázados jubileumát. Olvasóink tájékoztatására, de meg a jövőre kor kutatói számára a hozzánk érkezett jelentések alapján ez ünnepségeket az alábbiakban foglaljuk össze.

A püspöki rendelet értelmében az ünnepet megelőző három nap délutánján mindenfelé litánia és szent beszéd volt.

Gyulafehérvár.

Ősi székesegyházunk belseje ünnepi dísz öltött magára. Falait, oszlopait örökzöld, viruló, illatos fiatal fenyűk borították; a két hatalmas, művészies csillárban, valamint a mostani alkalomra készített s egyes oszlopokhoz illesztett rámaikon száz meg száz gyertyafény ragyogott. Minden azt hirdette, hogy nagy, örvendés, ritka ünnep készül a megszentelt öreg falak között. Az Immakulata diosóségét ünnepeltük. Ezek a lefolyt ünnepek nagy lelki örömet és megnyugvást szerezhetek mindenkinek,

aki lelkesül egyházmért és élő hitet talál lelkében. Azt a benyomást nyertük, hogy talán nem is olyan közömbösek az emberek hitük iránt, miként azt szóban és írásban annyiszor hangoztatják. Lehetetlenségnek tartjuk ugyanis, hogy az a nagy érdeklődés és buzgóság, melyet a mult napokban városunk kath. közönségében észleltünk, csupa külsőség, csupa látszat lett volna.

Nem vagyunk annyira pesszimisták, hogy kétségbe vonjuk az emberek benső őszinteségét. Nyílt, becsületos, igazi hitvallást tett városunk közönsége az elmúlt napokon.

A vasárnap délután kezdődött és szerdán délután befejeződött litániakon és szentbeszédken a meglehetősen zord téli idő ellenére is allandóan és kitartással nagy közönség vett részt. A székesegyház hatalmas belsejében minden kis területet betöltöttek az ülő és álló hívek.

Lollok József lazarista atya beszélt három délután (dec. 4. 5. 6.) a Szűz Anya alázatosságáról, tisztaságáról és nagy szeretetéről. Ez a tiszteletré méltó, nyolcvan éves agg pap, aki azonban teljes testi és lelki rugékonyságnak van birtokában, bámulatos hatást keltett hallgatóiban.

Nem is esoda, hiszen maga élő példa volt arra, hogy a Szűz Anya három fő erényét gyakorló keresztény ember Isten különös irgalmának részese. Beszédei világosak, mindenkitől könnyen felfoghatók és meggyőzők voltak. Minden esetre szónoklataival nagyban hozzájárult ahhoz, hogy szerdán délután és esütörtökön reggel az ünnepi mise előtt a gyónok nagy száma vette körül a gyóntatószékeket. Maga püspök urunk ő méltósága bámulatos kitartással nyújtott lelki vigasztalást a hozzáfördülő bűnbánó híveknek.

Ilyen előkészítések után — bátran elmondhatjuk — egyetlen kath. férfi vagy nő sem jelent meg a esütörtök reggel 8 órákor püspök ur ő méltóságától pontifikált ünnepi misén, aki lelkében még nem újhódott volna.

A mise alatt több száz hívő aldozott s részeseült mise végével a pápai áldásban és a pápa ő szentségétől engedélyezett teljes búcsúban.

A templomi ünnep után nagy és előkelő közönség vonult d. e. 11 órákor a főgimnázium tornacsarnokába, ahol a főgimn. Mária-Kongregációja, amely egyike a legregiebbeknek hazánkban, tartotta jubileumi ünnepét a lapunk mult számában közölt műsor szerint.

Az ünnepi programnak kiemelkedő pontja volt Kárpiss János főgimn. tanárunk ünnepi beszéde. A válaszos és hazafias eszmeikkel telt tartalmas beszéd a szónok lelkes előadásában mély benyomásokat tamasztott az előkelő közönség lelkében.

Duducz Zoltán VIII. o. t. A Mária-Kongregációk feladatát és célját ismertette. Ez a fiatal tanuló mindenkit meglepett formás, tartalmas beszédével és hatásos előadásával úgy, hogy szavait a hallgatóság többször hangos helyesléssel és éljenzéssel szakította meg. Mikor pedig beszéde végén a maga és Kongregánista társai nevében esküt tett, hogy Mária szenttelen zászlóját soha, de soha el nem hagyják — a feltűzlett hallgatóság kitörő lelkesedéssel jelentette, hogy együttérez az esküttevővel.

A műsor 7. pontja egy szavaltat volt. A költeményt (A magyar zászló) Fejér G. dr. főgimn. tanár írta. Szépségeiről nem szólunk, mert lapunk tárcarovatában közöljük, olvassa el s élvezze minden olvasónk. Majláth Ferenc VIII. o. t. sikerült szavaltatával helyes interpretálójá volt. Még egy szavaltat volt. Réti I. III. o. t. Kemencs Ferencnek „A boldogság Szűzhöz” c. költeményét adta elő.

Kedves, gyermeki melegséggel és megkapó természetességgel adta elő ezt a gyermeki érzelmekhez oly bájosan simuló verset.

A főgimn. vegyeskara négy énekszámot adott elő Resch L. Görgy székesegyházi karnagy és főgimn. énektanító vezetése mellett — meglepő szabotassággal. Az egyik darab (Szózat a dalhoz) magának a vezetőnek szerzeménye volt s az ünnep végén püspök ur kívánságára ismételtlen elenekelte a kar.

A minden tekintetben sikerült ünnep végén püspök urunk ő méltósága emelt szót, buzdítván az ifjúságot, hogy a szent napok alatt szerzett kegyelmet megfelelő életmóddal, szorgalmas munkával igyekezzen megtartani. Majd pedig megható módon mondott köszönetet Lollok atyának, aki közreműködésével emlékeztette s eredményeiben termékenyette tette e napokat a gyfehérvári kath. hívőkre nézve.

Az ünnep alátogatók adakozásából a főgimn. ifj. segítőegyesületének javára 50.70 kft. eredményezett.

A főgimn. Mária-Kongregáció ünnepe d. u. 4 órákor folytatódott a székesegyházban. Ekkor volt az újonnan beszerzett zászló megszentelése és az új tagok felavatása. A feldíszített és kivilágított templomot a közönség a szó szoros értelmében zsúfolásig megtöltötte.

Képviselve láttuk a katonaságot, a várost. Ott voltak az egyesületek zászlai alatt u. m.: az Oltáregyesület, a Kath. Kör, a Kath. Legényegyesület, az Önkéntes Tűzoltó-egyesület.

Nagyon sokan jöttek vidékről is, különösen a városunkban tanuló ifjak szülei és hozzátartozói. A megjelentek közt volt az újonnan alakított Kongregáció legelső prefektusa is Kekel János, aki jelenleg bányamérnök Petrozsenyben.

A Kongregációt ünnepe alkalmából sokan üdvözölték: szép sorokban Szabó János szamosújvári püspök, Feher J. P. pannonhalmi főapát, Mikes János gróf, Meszlényi Gyula szathmári püspök, Andrassy nagyváradi prélatus kanonok, a csikszilyói Mária-Kongregáció, Majláth Géza gróf, Ivanovics Béla volt prefektus, Bujáky Domokos volt prefektus, Fejér István joghallgató, stb. stb.

D. u. 4 órákor vette kezdetét a zászló megszentelése. A zászló értékes, feltűnően gyönyörű jelvény. Piros, fehér, zöld színű, nehéz drága selyemből készült Budapesten a Jó Pásztor intézetben. Az egyik oldalán az Annunciató képe látható ezen könyörgéssel: Ave Maria, a másikon Szent Imre képe — „Sancte Emerice, ora pro nobis” aláírással. A képek és szegletdíszítések mind női kézi munkák, értékes műhímzések, amik nagyban emelik a zászló becsét.

A remek zászló megszentelése után Püspök ur ő méltósága ütötte be az első diszszögetesajtát nevében a következő jellegével:

„Széplőtelen Szűz, anyai oltalmadba ajánlom a kis családot, mely a zászló körül csoportosul; eszkelj ki minden egyesnek közülök a kegyelmet, hogy hozzád mindvégig hívek maradjanak!”

A jelenlevő zászlóanya, özv. Majláth Györgyné ő excellenciája, valamint a magyar püspöki kar alább megnevezett tagjainak és a távollevő egyházi előkelőségek nevében szintén püspök urunk mondotta a jellegéket. A zászlóanya nevében a következők:

„Viruljon a gyulafehérvári tanulók Mária-társulata a keresztény anyák vigaszára és büszkeségére!”

Majd Szmracsányi Pál dr. nagyváradi, Meszlényi Gyula szathmári, Bende Imre nyitrai, Szabó János szamosújvári, Városy Gyula székesfehérvári, Hosszú Vazul lugosi, István Vilmos szom-

bathelyi püspökök, továbbá Kohl Medárd felszentelt püspök, Fehér Ipoly pannonhalmi főapát, Vajda Ödön zirci főapát, Sujánszky Antal esztergomi nagyprepost, Andrassy János nagyváradi prelatus kanonok, Kemény Ferenc veszprémi prelatus kanonok, Biró Béla kolozsvári plébános és prelatus, Jung Cs. Lajos szekelyudvarhelyi apát-plébános, Pál István referens, apát kanonok, Mohl Antal győri kanonok, Gróf Mikes János gyergyóalfalusi plébános nevében pedig a következők:

„Szállja meg a gyulafehérvári Mária-kongregáció tagjait az őskövek erős hite, lelkesedése és kitartása a boldogságos Szűz szolgálatában!”

Fábián Sándor nagyprepost következő azután, aki a káptalan nevében az alábbi jelgével verte be a felajánlott díszszógot:

„Szeplőtelen Szűzanya, vedd oltalmadba gyermekeidet, kik tiszteletre e zászló alá sorakoznak!”

Novák Ferenc polgármester jelgője a város nevében:

„A Mária-kongregációnak minden egyes tagja, a ki a megszenteltjelvényre már fogadalmat tett és tenni fog, a Boldogságos Szűz oltalma alatt úgy a róm. kath. anyaszentegyház, valamint a magyar nemzet küzdelmének és diadalainak mindenkor és minden körülmények között legyen hű bajnoka!”

Zakariás Antal tóparancsnok a generális és a várórség tisztikarának nevében:

„Constanter et fideliter!”

Korbuly Ignác táblabíró a kir. törvényeszek képviseletében:

„Diesön lobogj! Azok, kik alád sorakoznak, örökké dicsérjék Szűz Mária nevet!”

Ávéd Jakó nyug. gimn. igazgató a gyulafehérvári oltáregyesület nevében:

„A központi Oltáregyesület tagjai buzgón és állandóan fognak imádkozni a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt, az édes Jezusnál és Szűz Máriánál, a mi nagyasszonyunknál, hogy a megszentelt zászló dicsőséggel lobogjon az idők teljességéig, s hogy vízeinek száma állandóan szaporodjék és eszméje győzzön!”

Pál Antal főgimn. igazgató a vezetése alatt álló intézet nevében:

„Boldogságos Szűz Mária, vezesd a zászlód alá seregű ifjúságot diadallal a mennyei Jeruzsálem királyához!”

Kovács Lajos kanonok a Kath. kör nevében:

„A jók társulata erénygyakorlat. Ker. ifjak, gyakoroljátok azt Mária védelme alatt!”

Kárpiss János főgimn. professzor a Kath. legényegyesület nevében:

„Viruljon kongregációnk édes magyar hazánk és drága egyházunk diadalára!”

Roska Miklós dr. közigazgatási gyakoronok a jelen- és távollevő régi kongregánista társainak nevében:

„Boldogságos Szűz Anyánk dicsőségére, kongregációnk fejlődésére, a szeplőtelen Isten-Anyá tiszteletének mentől nagyobb terjesztésére verem be e szegyet.”

A budapesti kedves kongregánisták nevében Gamauf István verte be az utolsó szöveget ezen jelgével:

„A testvéri szeretet és egyetértés nevében.”

A szöveg bevérese s „Veni Sancte” után Zomora Dániel kanonok-plébános lépett a szöszékre s mondott gyönyörű beszédet, különösen az ujonnan felavatandó Kongregánistákhoz intézvének szavait. A szent beszédet követte a tagok ünnepélyes felvétele. Felavatott püspök úr ő méltósága tizenhat főgimn. tanulót s egy előkelő állású úri embert: Korbuly

Ignác táblabíró. A felavatott tanulók ezek: Ertl Oszkár VII. o. t. Gárbet Gergely VII. o. t. Grácy Ferenc VII. o. t. Abraham Andor VI. o. t. Fuccaró Győző VI. o. t. Keleti Béla VI. o. t. Könyi Lajos VI. o. t. Majláth Béla VI. o. t. Nagy Imre VI. o. t. Roska Jenő VI. o. t. Stéger Gyula VI. o. t. Újházy László VI. o. t. Barts Gyula V. o. t. Feketics József V. o. t. Koller Győző V. o. t. Szporni Károly V. o. t.

A fogadalom letétele után püspök úr ő méltósága a jelölteknek egymásután tüzte fel a megszentelt Kongregáció-érmeket. A szokásos orációk után egy gyertyakkal impozáns körmenet volt a templomban, melynek végeztével szentségkítélet és ünnepélyes áldás volt.

A magasztos ünnep valamivel hat óra előtt ért véget.

A brassai róm. kath. főgimnázium kebelében virágozó „Mária Kongregáció” a „Szeplőtelen fogantatás” hitágazatának ötven éves fordulóját lelekelmelő ünnepelte meg.

A reggel nyolc órakor bemutatott ünnepélyes szent mise után, melyen a tanuló ifjúság a szent áldozás erősítő malasztjában részesült, d. e. tizenegy órakor az intézet tornacsarnokában gyűlt össze a tanártestület és ifjúság, vendégeül fogadván a tekintélyes számban megjelent válogatott közönséget, körében a város számos előkelőségét.

Az ünnepélyt a „Pápai himnusz” fenséges dallamának elhangzása után, a kongregáció prézese, Albert Ferenc, főgimn. hittanár hitotta meg magas szárnyalású, elragadó erejével mindenkit meggőző beszédével, melyben a Szeplőtelen Szűz tiszteletének világtörténelmi és nemzeti jelentőségét esetelvéen, a „Szeplőtelen fogantatás” hitágazatának kihirdetését, illetve ennek emlékünnepeit igazi világunnepi nagyszerűségben varázsolta hallgatósága elé.

Az ünnepi beszédet a kongregáció prefektusa, Venczel József, VIII. oszt. tanuló mondta, formásan kidolgozott és lelkesen előadott szónoklatában felélelvén mindazon kimagasló mozzanatokat, melyek a „Szeplőtelen fogantatás” hitágazata kihirdetésének indító okai és hitzilárdító eredményei voltak. A gyermeki ártatlanság és a vallásos mély meggőződés, ami beszéden üde harmatként csillogott, minden jámbor lelket megható örömmel töltött be.

Matheowits Ferenc VIII. oszt. tanuló Várad Antal „Az ezüst fátoly legenda” című melodramáját szavalta valóban színes, fényes előadással úgy, hogy a részűl juttatott bő tapsot teljesen megérdemelte.

Rosty Kálmán „A legszebb kincs” című költeményének értelmes, bátor elszáivalásával általános tetszést aratott Barthely Tibor, I. oszt. tanuló.

A beszédek és szavak között vallásos zene- és énekdarabok hangzottak föl; összhangzó előadásukkal szintén kiérdemelték a közönség tetszését. Lelkes hangulatban távozott mindenki az iskolai ünnepélyről, melynek minden ízében fényes sikere első sorban a kongregáció buzgó vezetőjét, Albert Ferenc hittanárt magasztalja.

Szamosújvárr. Az őrm. kath. főtemplomban négy napon át litánia és szent beszéd volt, melyeket Kapatán Márton tartott, mindannyiszor szíveshöz szóló szavakban lelkesítette a híveket Mária tiszteletére. Az ünnep előestéjén a főtemplom igen fényesen fel volt díszítve és a templomban levő Mária-szobor egész pompában ragyogott, melynek ékeztésében P. Turcsa G. Mihály mekítárta áldozópap, hitoktató buzgón fáradozott.

Az ünnepi szent mise alatt, melyet Bárány

Lukács plébános végzett segédlettel, egy igen értékes zászlót is szenteltek fel, melyet Boskó B. Kronics utazó és Deák Sándor buzgó-sága teremtet meg.

A zászlószentelésnél a zászlóanyai tisztet özv. Papp Tódorné teljesítette, nyoszólányok voltak: Aján Mariska, Aján Berta, Dömötör Erzsi, Bárány Mariska, Harib Veronka, Papp Kataián, Papp Vetti, Papp Anna, Papp Tilda, Nagy Ibolyka, Temesváry Annuska, Úhjárík Emilia. Vöfelyekként szerepeltek: Aján Gerő, Aján Jenő, Cheul Miklós, Czetz Ernő, Esztegár István, Kőpézi József, Kőncz Ferenc, Boesán-czi Todor, Papp Kristóf, Mőriez Gergely, Papp Gusztáv és Turányecz Lajos.

A szentelés végeztével Bárány Lukács plébános tartott beszédet és buzdított Szent Antalt és Sz. József tiszteletére, mint a mely két szentnek képével van a zászló felekesítve. — A szentferencrendiek templomában is nagy ünnep-séggel tartották meg a Mária-ünnepélyt.

A három első estén P. Dávid Lajos dési szentferencrendi áldozópap mondott remek beszédek, míg az ünnep napján Esztegár Gergely hittanár tartott nagyszabású beszédet, gyönyörű vonásokban fejtegetve Mária megalázott és felmagasztalt állapotát. A szentbeszéd után litánia volt, majd az Oltáriszentséggel körmenetet tartottak és a Mária oltára előtt megálva, a felajánló imát végezték el. Majd visszavért a menet a főoltárhoz és a Te Deum éneklése után áldást nyertek a hívek és felhangzott az: Egek királynéja, Mária segíts! ének. Lelekelmelő volt az egész ájtatosság és méltó magyarok Nagyaszonnyához.

Az áll. főgimn. róm. kath. tanulóifjúsága is rendezett igen szépen sikerült ünnepélyt. A gimnázium tornaterme megtelt közönséggel, kik között ott volt Vertán Endre Torda város képviselője is.

Az ünnepély műsorát az ifjúság Mária éneke kezdte meg.

Angyalosy István VII. o. tanuló szavalta el Incedi Lászlónak „Szentkép az erdőben” e. költeményét lelkesen, Jolbej Miklós VII. o. t. olvasta fel „Miként lehet a tanulóifjúság Mária hűtisztelője” e. értekezését, melyben szép szavakban fejtegette, hogy miként lehet a tanulóifjú Mária igaz gyermeke, hű tisztelője.

Az ifjúság éneke után Lazár László VI. o. t. szavalta el mély érzéssel Bán Aladárnak „Mária szeplőtelen fogantatása” e. alkalmi költeményét. Az ügyes szavalót zajos tapsal tün-tették ki.

Majd Esztegár Gergely hittanár tartotta meg remek beszédet, a tanuló ifjúság elé állítván Máriát a magyar nemzet történetében. Kiss Kálmán VII. o. t. igen szépen szavalta el Endrődi Sándornak „A celli búcsu” e. költeményét. „Áve Mária” e. darabot Berán János karnagy vezetés mellett Csipkés Benedek VIII. o. t., Várad N. VI. o. t., Temesváry István VI. o. t. és Temesváry János IV. o. t. adták elő zenével, mely igen jó hatást keltett.

Végül Csipkés Benedek VIII. o. t. mely áterzéssel szavalta el Rudnyánszky Gyulának „Mária galambjai” e. kedves költeményét. Az ifjúság „Boldogasszony Anyánk” énekével fejezte be a minden tekintetben szépen sikerült iskolai ünnepélyt.

Piskitelep. Az alig husz éves multtal diesekvő hitközség, mely a magyarok nagyasszonya pártfogása mellett és oltalma alatt alakult, méltó részt kívánt venni a szeplőtelen fogantatás jubileumában.

Templomának kibővítését a jó szívek áldozatkészségéből vitte e jubileumi év folyamán ke-

resztül és abban két mellékoltárt emelt, melyek egyikén a Szeplőtlen fogantatás díszes szobra pompázik magasztos kivitelben.

A hitbuzgó egyháztanács nov. hó 27-én tartott ülésében, miután az elnök lelkesen megemlékezett a Szent Szűz Anyának édes hazánkra vonatkozó ezernyi ezer áldásáról és őseinknek a nagy asszony iránt mindenba szívőkben táplált hagyományos tiszteletéről, elhatározta, hogy dec. 8-át, a szeplőtlen fogantatás ötven éves jubileumát méltóképpen fogja megünnepelni és e végből a következő programot állította össze:

Dec. 4-én d. e. 10 órakor „Veni Sancte“, dec. 5-én reggel 5 órakor gyóntatás, dec. 5-én reggel 6 órakor Rorate és áldozás; dec. 5-én délután 1/24 órakor vespere és gyóntatás; dec. 6-án minden ügy, mint december 5-én; dec. 7-én minden ügy, mint december 5-én; dec. 7-én a déli és estéli „Urangyala“ után felórán át az összes harangokkal jel adatik a fenséges ünnepre. Dec. 7-én délután 5 órakor a plebániákban felolvasás és oltáregyleti alakuló közgyűlés tartatik, dec. 8-án reggel 6 órától gyóntatás 10 óráig, dec. 8-án reggel 8 órakor szent mise, áldozás, dec. 8-án délelőtt 10 órakor szobor megáldás, azután szent beszéd, végül nagy mise, áldozás, dec. 8-án délután 1/23 órakor stáció képek megáldása, szent beszéd, „Te Deum“-os vespere és áldás.

E programnak minden pontja a maga teljességében keresztül vitett. A folyó hó 7-én délután 5 óra egybehívott oltáregyleti alakuló gyűlést a plebánián számos jelenlevő tagtárs részvételével tartották meg. Vass Albert dr. theologiai tanár a gyűlésen az Oltáriszentségről tartott nagyon érdekes felolvasást. Száznyolevan taggal indult meg szellemi útjára ezen egyesület, vajha a jó Mária ezen az ő emlékére emelt éremlé marandóbb szellemi építményt kegyesen fogadná és anyai pártfogásában állandóan részesítene; — 8-án 10 órakor Jancsó Ernő főesperes az ujonnan emelt mellékoltárokat és azoknak szobraikat, kivált a szent Szűz Szeplőtlen fogantatása szobrát szentelte meg ünnepélyesen. Ezután Vass A. dr. a szöszekre lépve a szeplőtlen fogantatás dogmájáról beszélt alaposan és ékesen az egybegyűlt számos hívő népnek. Azután nagy ünnepi misét tartott a főesperes.

Délután 1/23 órakor P. Csizsér Elek hunyadi házfőnök a keresztúti képeket szentelte meg és megható szavakban esetelte a keresztút jelentőségét.

Az Oltáriszentség kitétele mellett aztán Vass dr. az Oltáriszentség imádságáról szólott az ő szokott ékes nyelvvel igen szép hallgató közönség előtt. Hogy minő hatást gyakoroltak a szent ténykedések az ájtatos hívő népre, azt minden egyes jelen volt maga mondhatná meg; de sokak szemében lehetett látni az örömkönyeket, a melyek minden szónál szebben beszélnek.

Medgyesen. P. Kory Ottó szt. fer. r. tartomány főnök, a medgyesi hitközség plebánosa a jubileumi esztendő emlékeztetése akárván tenni, hívei számára szt. missziót tartott. A misszió f. é. dec. hó 4-én este 5 ó. kezdődött és dec. 8-án este 5. ó. végződött. A rendtartomány felkeresére és meghagyására az említett kivül Meisel József segésvári lelkész, P. Szabó Sebestyén és Bíró Lőrinc, szerzetes atyák teljesítették a misszionáriusi tisztséget. A két első német nyelven, az utóbbiak magyarul hirdették Isten igéit.

A misszió eredményét legjobban jellemzi a dec. 8-án tartott közös szt. áldozás. A tágas sanctuarium egészen megtelt az áldozandókkal,

a mi Medgyesen eddig nem igen fordult elő. A dec. 7-én délután egyh. kézimunka kiállítását rendezték a buzgó medgyesi nők, úgy látszik hálaülőt tartott mindez azon szerzetes atyákról, kik igazán önfeláldozással fáradoztak és fáradoznak a jó hívek lelki vezetésében. Meg is örvendtek a jó atyák a ritka meglepetésnek. A misszió dec. 8-án igazán lélekemelő és megható processzióval ért véget.

A vajdahunyadi szent ferenc-rendi hitanhallgató növendékek Duns Skót Jánosról nevezett Önképzőkörre a szeplőtlen fogantatás hitcikelye ünnepélyes kihirdetésének 50 éves jubileuma emlékére 1904. december 8-án d. u. 4 órától kezdve ünnepélyt tartott a következő műsossal: 1. „Andante“ Gluck K.-tól, előadja a papnövendékek zenekara. 2. Megnyitó, tartja fr. Timoth. 3. „Oh Mária hazánk védő Anyja“ P. Simon Jenőtől, éneklí a papnövendékek énekara. 4. „A század legszebb titka“ Rosty K.-tól, szavalja fr. Modest. 5. „A kápolna“ Becker V. E.-tól, éneklí a papnövendékek énekara. 6. Ünnepi beszéd, tartja fr. Pius. 7. „Ave Maria“ Gounod K.-tól, előadja a papnövendékek zenekara. 8. „Zengő szobor“ Mindszenty G.-tól, szavalja fr. Balázs. 9. „Tota-Pulchra“ P. Pier Batt, de Falconara, éneklí a papnövendékek énekara. 10. „Az ezüst fátyol legendája“ (Melodráma) Vári Antalról, előadja fr. Athanáz; zenéjét kíséri fr. Kalliszt. 11. Zárószó, tartja P. Gaudenc. 12. Művészi Induló Fucik Gy.-tól, előadja a papnövendékek zenekara.

Boica községben a szeplőtlen fogantatás ünnepét megelőzőleg az ünnepre a figyelmet felkeltendő, december 4-én d. u. 6 órakor a leányiskolában alkalmi énekek közbeszövéssel a gyermekek két színművet adtak elő: „Világ vege“ és „Egy kis tévedés“.

Az 50 korona tiszta jövedelem a „rom. kath. segélyező egyesületet“ illeti, mely már 15 éve gondoskodik a szegény iskolás gyermekek ruházásáról.

Ezen miniszterileg jóváhagyott egyesület szintén e napon tartotta közgyűlését, és bár az utóbbi években átlag több mint 150 koronát fordít a szegény gyermekekre, ma 1400 korona tökével rendelkezik.

Érdeklődőknek szívesen küld az egyesület alapszabályokat és különös hálával fogadja, ha ezeket egy pár fillerrel az egyesület javára váltják meg.

A tordai Oltáregylet és az elle m j iskola együttesen tartotta ünnepét f. hó 8-án d. u. a következő műsossal: 1. „Szűz Mária hazánk reménye“. Éneklí: az iskolás gyermekek. 2. Megnyitó beszéd, tartja: Dr. Balázs András plebánus. 3. „Szeplőtlen Fogantatás“ Bán Aladártól. Szavalja: egy leány gyermek. 4. Solo ének. Éneklí: Dr. Abt Jenőné úrnő, zongorán kíséri Novák Miklósné úrnő. 5. Ünnepi felolvasás. Tartja: Pécsváry Antal polgári iskolai tanár. 6. Zongorajáték. Játssa: Novák Miklósné úrnő. 7. „Nagy Boldogasszony napján“. Szavalja: egy iskolás fiú. 8. „Himnusz“. Éneklí: az iskolás gyermekek.

A marosvásárhelyi rom. kath. főgimnázium Mária Kongregációja dec. hó 9-én a következő műsossal ünnepelt: 1. Himnusz. Éneklí a gimnáziumi ifjúság énekara. 2. Riadó. Irta: Hortobágyi F. szavalja: Neurohr Gyula VI o. t. 3. Angyaloknak Nagyságosasszonya. Éneklí a gimn. ifjúság énekara. 4. Alkalmi felolvasás. Tartja: Veress József VIII. oszt. t. 5. Szerenád. Előadja a gimn. zenekara. 6. Szózat. Éneklí az ifjúság énekara.

HÍREK.

— **Özv. gr. Majláth Györgyné** Ő ekszelenciája, püspök arunk édes anyja, f. hó 6-án érte meg hetvenharmadik születésnapját. Előző nap estéjén a gyfehérvári finóvelő intézet növendékei sikerült szerenáddal lepték meg a kegyelmes asszonyt. Adja az ég Úra, hogy friss jó egészségben, testi és lelki épességben még számos évet tölthessen el!

— **Bende Imre** nyitrai püspök mellé az apostoli szentszék, s a magyar király Baththyány Vilmos dr. nyitrai idősebb mesterkanonokot, cum jure successiois segédpüspökké kinevezte. Az új segédpüspök még egészen fiatal ember. Életrajzi adatait a Nyitrai megyei Szemle nyomán a következőkben közöljük:

Gróf Baththyány Vilmos szül. 1870. márc. 14-én Zala-Sz. Gróton, hol atyjának akkor bírtoke volt. Édes atya gr. Baththyány Zsigmond, a Baththyány grófok pinkafői sarja, jelenleg 77 éves. Édes anyja pedig gróf Erdődy Johanna Gobertina, esilagkeresztes hölgy, a monyoróke-reki és monoszloi gr. Erdődy család ifjabb főágazatának sarja és néhai gr. Erdődy István, valóságos belső titkos tanácsos, kir. főlovászmester és vasmegeyi nagybirtokos leánya.

A jövendő nyitrai püspök gimnáziumi tanulmányait részben Kalocsán a jezsuitáknál, részben pedig Budapesten végezte. Mint végzett VI. osztályú gimnázistát Bende Imre, akkori besztercebányai püspök, 1889-ben felvette papnövendékei közé a VII. osztályra és 1890/1. tanévben mint VIII. osztályú szeminárista letette ott az érettségét. Ezután nyomban főpásztorra, ki bizonyára előre látta nagyobb szabású szereplését, az innsbrucki egyetemre küldötte, hol egész 1894-ig maradt.

Időközben Bende püspök Nyitrára neveztetvén ki, magával vitte kedvenc növendékét a nyitrai papság közé s mint ilyet áldozóvá szentelte mint végzett III. éves theologust 1894. júl. 7-én Nyitrán; primiciáját Mocsonokon tartotta a püspöki kastély kápolnájában júl. 8-án. Mánuduktora maga a megyés püspök úr volt.

Felszentelés után ismét visszament Innsbruckba a hittani tanfolyam IV. évének befejezésére. Ennek bevégzése után 1895. tavaszán mocsonoki káplán lett mintegy 5 hónapon keresztül. Ekkor az év őszén Bende püspök őt az Acaademia del nobili ecclesiastici nevű római intézetbe küldötte, melynek kötelekeben maradt egész 1897. év első feléig. Ott megszerezte a kánonjogból a doktoratust, először püspöki szertartó és sz. széki aljegyző lett Nyitrán, 1899-ben püspöki titkár ad personam, végre 1900. júl. 2. nyitrai kanonok.

— **Kitüntetések.** A mostani zavaros politikai állapotok közepette sokakat meglephetett, hogy nagyon rövid időn belül egyre-másra jelennek meg a hivatalos lapban a különböző kitüntetések hírei. Ha a kitüntetettek között valódi érdemesekkel találkozunk, örömi tölti el szívünket. Ilyen öröm tölthette el lapunk olvasóinak, az erdélyi katolikusoknak is szívét, amikor két kiváló emberünk rég megérdemelt kitüntetését olvashatták. Sz a m o s i J á n o s drnak, aki a kolozsvári Ferenc József tud. egyetemnek alapításától kezdve tanára s aki a státus státusnak tiszteletbeli titkára, ő felsége a felső oktatás terén szerzett érdemei elismeréséül a m. kir. udvari tanácsosai címet, J u n g C s e k e L a j o s székelyudvarhelyi apát-plebánosnak és kerületi főesperesnek pedig a közügyek terén szerzett érdemeiért a harmadosztályú vaskoronarendet adományozta.

— **Második népszerű felolvasás.** A kath. Leányegyesület második népszerű előadása ma vasárnap, dec. 11-én az Europa szálló disztermében az alábbi műsorral tartatik meg: 1. Szabadságharcunk és a külföld. Felolvasás. Tartja Bartalis József főgimn. tanár. 2. Hegedű sóló, előadja: Új. Lőrinc István. 3. A föld és népei. Humoros előadás. Tartja: Risznér Ödön főgimn. tanár. Belépő díj 10 fillér. Kezdeté d. n. felhathakor.

— **Reflexió.*** Hirschler József dr. úr a Közművelődés legutóbbi számában „Nyilatkozat” c. alatt bejelent, hogy sem egyszer, sem ismételtel, sem az Ellenzékben, sem a Kath. Pedagógiában a „csiksomlyói parasztságról” nem cikkezett. Olyan tagad tehát, amit róla senk sem állított. Azt azonban csak nem tagadhatja hogy az ifjuság durvaságát, parasztságát „csiksomlyói” jelzővel látta el, mert maga citálja cikkében, melyet beismerése szerint a kath. nagygyűlés egyik szakülésén olvasott fel. Azt sem tagadhatja, hogy az Ellenzékben a csiksomlyói torkok kiabálásáról beszélt, valamint Memorándumában a 29. lapon csiksomlyói parasztságot emleget.

Furesa kívánsága van ezek után Hirschler József dr. úrnak. Azt kívánja, hogy ha ő durva módon bánt másokat, neki „nagyon finoman és pedagógusan” üssenek vissza. Sziveskedjék egyebíránt tudomásul venni, hogy a Közművelődés 47-ik számában kapott visszaütést nem a „csiksomlyói tanár uraktól”, hanem csak azok egyikétől kapta. Amit a tanárok „Reflexio” címen válaszolni akartak, annak az Ellenzék c. újság útját állotta. A beküldött cikkből pedig láthatta, hogy Hirschler dr. úr a csiksomlyói intézetet és a belőle kikerült ifjakat akarta pelengerezni, s mégis jönnek látta „Egy frázis miatt” c. alatt védelmére kelní Hirschler dr. úrnak, és kisútni, hogy a reflexiónak személyes éle van. Azt azonban elfeledte odatenni, hogy Hirschler dr. úr jelzőinek az ifjuságot és az intézetet szűrő hogye van.

Minthogy Hirschler dr. úr nem találta elég finomnak és pedagógusnak azt a méltatlankodó észrevételt, melyet egyik tanár neki címezett, s minthogy nyilatkozatában, Arany János löcsiszárját emlegeti, ide iktatjuk az Ellenzéknek küldött, de ott ki nem adott „Reflexiót”, hatha azt finomabbnak és pedagógusabbnak találja, és azt az olvasó közönség is elbírálhatja abból, vajjon nem az-e a löcsiszár, aki neki vágat ge bején Csiknak és mindenkit, akit ott talál: ifjuságot, intézeteket, bever sárral, aztán meg szeretne nem pörölni s nem törödni, hanem felrealni — s a sértettet adni.

A Reflexió következőleg szólt: A Kath. Pedagogia I. évi 4. füzetében Hirschler József dr., a kolozsvári Szent-József-seminárium igazgatója, egyetemi ifjak számára kath. internatusok szükségét fejtegeti. Leírja, hogy milyennek képzeli, milyennek óhajtja azokat s milyennek benne az előjárót. A vége felé, igazán mintegy a hajánál fogva, előrántja Csiksomlyót és a cikk addigi komoly tárgyalásához semmiképen oda nem illő módon előnévképen így szerepelteti: „És mivel-jól tudjuk, hogy fiatal vér lüktet a növendék ereiben, kitörését nem akarjuk vadságnak, csiksomlyói parasztságnak minősíteni, nem is ököllel akarunk neki menni és csirájában is kiölni, hanem angol mintára az erkölcsi kísértéseket, melyek e korban a legveszélyesebbek, atletikai játékokba akarjuk fojtani . . . stb.

Vajlon valóban nem akarja Hirschler Jó-

* Ez a közlemény még dec. 3-án, de lapunk 49. számának lezárta után érkezett hozzánk.

Szerk.

zsef dr. úr növendékeinek a fiatal vér okozta kitöréseit csiksomlyói parasztságnak minősíteni, midőn épen minősíti? És miért épen csiksomlyóinak? Hiszen vezetése alatt nemcsak Csiksomlyóról kikerült növendékek vannak. Vagy tán kitörései nincsenek másoknak, csak a csiksomlyói ifjaknak?

* Igazán bajos megérteni, hogy mikép kerül bele Csiksomlyó a cikkébe, melynek sem tárgyalásával, sem tárgyával semmi kapcsolatban nincsen. Úgy látszik, annak a szeretetnek a révén, melyet cikkő a Csiksomlyóról odakerült növendékei iránt érez s mely abban nyilvánul, hogy őket pellengérré állítja.

Igen szép, ha sikerül neki mint nevelőnek, az erkölcsi kísértéseket atletikai játékokba fojtani; de még szebb volna, ha magába tudná fojtani azt a nem akarva csinált minősítést, melylyel, úgy látszik, több felé akart egyszerre rugást osztani: egyet csiksomlyói néven a székely ifjuságra, melyet pedig szeretetével annyira átkarol: egyet talán hivatali elődjéire, akiket nem akar követni ilyen minősítések osztatásaival; és egyet főleg a csiksomlyói gimnáziumra, mely pedig nem okozója, hanem ellenkezőleg minden törekvésével esillapítója a fiatal vér okozta kitöréseknek.

Hiszen ha nem sikerült a csiksomlyói intézetnek, hogy egyszermindenkorra elejét vegye minden durva kitörésnek: neki mint tovább nevelőnek módjában áll túlszárnyalni a sikerben, akár az atletikai játékokba fojtás módszerével.

De alig hisszük, hogy sikere legyen bárminő módszerének, ha akkor, midőn szeretetet és tapintatot prédikál, rugást osztogat egy felő növendékei egy részének, másfelől a vele egy fötanhatóság alá tartozó más nevelőintézetnek.

Nem tudjuk, mi az indító oka ezen ismételve nyilvánult, testvériesen szeretetteljes rugásoknak, de annyit legyen szabad becses figyelmébe ajánlanunk, hogy előnevet osztogató szuverén jogát máskor gyakorolja kevesebb adag gyűlölettel és kissé nagyobb tapintattal.

— **Tanító gyűlés.** A kásonalcsi k. r. kath. fiók tanítóegyesület nov. 21-én tartotta meg rendes összegyűlését Csik-Tusnádon a r. kath. iskola helyiségében.

Megjelentek a rendes tagokon kívül Bartalis Ágost főszolgabíró pártoló tag. Karácsony József, képzőintézeti igazgató, néhány községi és áll. tanító, valamint a község előjárósága, Ferenci Béla körjegyző p. tag vezetésével. Kilen óraker „Veni Sancte” és szentmise előzte meg a gyűlést, melynek végeztével a tagok két bizottságra oszolva a helybeli tanítók gyakorlati tanítását hallgatták meg, melyet az óra rendben előírt és ezen időre eső tárgyakból tartottak meg; még pedig: Tamás Imre az I-ső osztályban az írva olvasásból, Ferenci Ignác az V. és VI-ik osztályokban az egészségtanból. Gyűlés tagjai a szakavatott tanítóknak minta tanításukért és minden tekintetben a paedagogiai elveknek megfelelő eljárásukért elismerésüket fejezték ki. 2. Azután Tódor István egyesületi elnök megnyitó beszéde kötötte le a hallgatóság figyelmét, midőn az engedelmisséget és annak az életben való fontosságát beható körültekintéssel fejtegette.

Erre következett Kőmény Gyula csikozmási tanító felolvasása. A „gyümölcsfatenyésztés köréből” címmel.

Felolvasó hivatkozva azon országos és vármegyei törvények-, illetve szabályrendeletekre, melyek a gyümölcsfatenyésztésnek, lelek és erkölcs nemesítő, azon kívül anyagi haszonnal járó megkedveltetését és felkarolását célozzák, konstatálja, hogy a községi fa-

skolák a kítűzött célnak nem felelnek meg. Nem felelhetnek meg, mert a községek nagy része sem alkalmas területet nem szerez be, vagy ha ezt meg is teszi, az előjárók a szükséges közmunkát nem adják meg. Erre Bartalis főszolgabíró felajánlotta, hogy az egyesület megkeresésére szívesen szorgalmazza járásában a községi képviselő testületeknél a faiskolai közmunka megváltását, hogy így a faiskolakezelő tanítók, a faiskolai munkálatokat a rendes időben erőteljes és értelmes munkásokat fogadva végezhessék.

4. Szőke József csikszentimrei tanító sikerült szavazata után a jövő gyűlés helye Káson Jakabfalván állapított meg. Következtek az indítványok. Tamás Imre azon indítványa, hogy ezentul a gyűlés helyén lakó lelkész v. hitoktató is, mint rendes tagok, a vallástól gyakorlati tanítást tartanak, elfogadtattott.

Antal József csikmenasági plebános az erkölcsöket bomlasztó, vasár- és ünnepnapokai nem ismerő pálinka árusítást óhajtva korlátozni, indítványozza, hogy az egyesület keresse meg a vármegyei közigazgatási bizottságot, hogy hasonló olyan rendelet kiadására, mely vasár- és ünnepnapokon a pálinka méretét tiltsa meg. Az indítványt Bartalis főszolgabíró szintén helyesli. Indokolja azzal, hogy az állam a folytonos fogyasztás megszakításából kárt szenvedne ugyan, de pillanatnyi veszteségből az erkölcsök javulása sarjazzék, ami minden anyagi hasznot bőven kárpótol.

Gyűlés az indítványt elfogadja és az előterjesztés szerkesztésére és benyújtására Bartalis főszolgabíró és Miklós István csikszentimrtoni plebánost kérte fel.

5. A tisztújítás következő, gyűlés elismerését fejezi ki a régi tisztviselőknek 3 évi munkásságukért és őket újra egyhangulag megválasztotta. Elnök lett: Fodor István, alelnök: Csoboth István, jegyző: Füstös Sándor, aljegyző: Kemény Gyula, pénztáros Márton László.

Gyűlés végével pedig az összes résztvevők a község nagyertermében gyűltek össze közös ebédre, mely a legjobb hangulatban a késő esti órákig tartott.

— **Igaz Szó.** Ennek a Budapestben megjelenő kitűnő keresztény szociális lapnak immár 14. száma hagyta el a sajtót. Amit az első számban ígért, fényesen beváltotta. Magas színvonalon, érdekesen, tanulságosan van összeállítva mindig. A mostani számba Giesswein Sándor dr. a neves szociológus írt vezetőcikkét a szociálizmus jövőjéről, Csikós Endre az ipar-szabadságról, Csepela Lajos dr. a balesetekről. Megjelent továbbá benne Huszár Károlynak a szociális kongresszuson tartott beszéde, valamint a Keresztény Szociális Egyesületek Országos Szövetségének körirata, amelyben jelenti, hogy az Igaz Szót hivatalos közlönyévé tette. Felelős szerkesztő Haller István, társszerkesztő Szalánczy Andor és Kuna András. Előfizetési ára 1 évre 2 korona. Mutatványszám ingyen. Megrendelhető: Budapest, Szentkirályi-utca 28. Mint halljuk, kellő pártolás esetén januártól hetilappá alakul. Járatását a legmelegebben ajánljuk.

— **Nyilvános köszönet.** A segesvári r. k. szegény iskolás gyerekek felruházására és a tanoncotthoni iparos ifjak részére a következő adományok folytak be. Gr. Majláth erd. püspök úr 100 kor. Beldi László 10 kor. In nomine Domini 4 kor. Egy szegény özvegy 4 kor. Kovács Dánielné, Hugyák Tádé, Grész Bela, Ritgetti Károlyné 5—5 kor. Kamilli, Baltrész, Tóth, Athanász, Szakáts, Leonhardt, Juhász, Czaika, Bárdos, Szegedy, Walter, Teri, Bereczky, Merza, Nagy, Héjja, Lendvay, Vitalyos, Balázs, Dobribán 1—1 kor. Schäffer 3 kor. Szász Gyula,

Fejér Imre, Say Aladarné, Lakatos Ferenc, M. E., Péter Gyula, Székely Károly, Kvassay, Dénes János 2—2 kor. Özv. Koehné 1 kor. 20 fill. Bokor és Szidhardt 2 kor. Szatmáry, özv. S. L. Simberskyné, Mina Sándor 2—2 kor., Sófaly 20 fill. Boeskor Loránd gyűjtése: özv. Millinné, D. Hüve 2—2 kor. Fejérmé 1 kor. Összesen 201 kor. 40 fill. Ruhadarabokat ajándékoztak: Hess János, Fejér Imre, M. J.-né, Say Aladár, Lendvayné, Dr. Nemeth Rudolf, Cseh Gusztáv, Mathé Ilona, Nagy Sándor, Székely István, Boeskor Loránd, Gürtesch Adolfin. A szíves adományokért hitközségi szegényeink nevében hálás és alázatos köszönet! Isten fizesse. Segesvárt, 1904. dec. 8-án. Meisel József, pleb., Fejér Imre, gondnok.

Az a bizonyos szociális tevékenység.

Mikor e sorokat írom, eszembe jut a „Közművelődésnek” az elmúlt nyár folyamán megjelent egyik cikkelye, melyet annak idején mi, akik dolgozni igen, de dobolni egyáltalán nem szoktunk, meglehetősen indignációval fogadtunk. Milyen bántott az az önelészolás! Nem esoda aztán, ha mi erdélyiek oly kicsinyek vagyunk a mások szemében, mikor hecsületes munkásságunk — mert piacra nem dolgozunk — egynek minősítették a semmittevéssel. Mi is volt ott írva?

Hol vannak Erdélyben olvasókörök, fogasztási és hitelszövetkezetek stb., hisz még a kezdet kezdetén sem vagyunk.

Többek között így végződött amaz önmegrovási kaland.

Hát mi azt akkor előre láttuk, hogy oly ember irhatja e sorokat, ki madártávlatból nezi a világ folyását, azért kemény kritikáit nem is a való élet szűrőjén megtisztítva engedti útnak, pedig hát *theoria sine praxi, sicut currus sine axi*, tanítá nekünk egykoron, jó emlékü dr. Ujfalusi. Mert igen is voltak és vannak Erdélyben szociális téren is derekasan munkálkodó lelkipásztorok: tessék csak közelebről betekinteni munkakörünkbe s szentül hiszem, hogy más meggyőződése lesz a fentinnél, mert én ki se megyek esperes kerületünknek határán és mégis sok papnak ott látom a kezét népének minden ügyes-bajos dolgában, elkezdve egy gyári tanone elhelyezésétől mindenhol. Egyik a hitelszövetkezetet vezeti nagy rátermettséggel; a másik fogasztási szövetkezet megalakítója és vezetője; a harmadik háziipar tanfolyamat rendez sok törődéssel híveinek; a nép megmentését célzó gazdakörök és állattenyésztési szövetkezetek mozgató lelke, mindene a negyedik stb. Kétkedik valaki?

Tessék miközben jöni és meggyőződhetik

bárki arról, hogy csupán az urvarhelyi espereskerületben több helyen van hitel- és fogasztási szövetkezet, melyek mindenikének lelke a pap s csaknem minden községben pápi vezetés alatt áldásosan működő gazdakör, melynek kebele egylen olvasókör és tanulságos összejöveteleknek a helye. Így van ez azt hiszem másutt is még fokozottabb mértékben.

Tehát élünk mi erdélyiek is uraim! élünk, de esendesen!

No de nem is erről akarok én szólni, ezt csak pro memoria megemlítem a gyengébbek kedvéért.

Azt akarom elmondani, ami mostan itt a szomszédomban folyik s arra kérnek szeretettel kádensiát.

Egyik plebanos itt a szomszédomban — ki melleleg a hívek és minden ismerősei előtt a legnépszerűbb alak — sok utánjárással, törődéssel fogasztási szövetkezetet alakított; a dolog elején maguk a hívek kérték erre, részvényeket gyűjtött, a központi kiküldött is lejött a megalakulásra. Sok gyűlésezés után megalakultak, a cégbejegyzés is megtörtént, maguk a hívek szereztek be a bolthelyiség butorait s akkor, midőn már minden rendben lett volna, sőt egy 2000 kor. ingyen államsegély is kilátásba helyeztetett: beesapott a villám a magyarok közé! Valami láthatatlan, de nagyon érdekelt adakozó új magyar kéz ördögi munkát végzett közöttük; azt mondják nemtelen keze bőven öntötte e nép rákfenéjét, azt a bizonyos liquidumot s nem eredménytelenül. Egyértelmű határozattal írásban jelentik a részvényesek az igazgató elnöknek, hogy ők visszalepnék, nekik soha fogasztási szövetkezet nem kell és fenyegető szavakkal tanácsolják a papnak, hogy jó lesz, ha ő is békét hagy mindennek.

No de nem az a legény az én szomszédomban, ki árnyékától megijedjen. Gyűlésbe hívja őket s derek tanítójával igyekszik meggyőzni az „ügy” hasznos voltáról és mint hathatós argumentumot közli velök, hogy a főispán 2000 kor. teljesen ingyen államsegély kieszközölését ígérte meg. És mi volt a válasz: „ingyen jöttek ne örülj, mert a zsebed megürül” szóló egyik atyafi s ezzel a szövetkezet romba dönt. Szomszédomban pedig gazdagabb lett egy keserű tapasztalattal s ő, kinek 13 évig hajszálnyi kelemetlensége sem volt hitközségében, most magával szemben találta saját híveit, kik őt alnokokul cserbenhagyták. Nem elég az, hogy csupán ezen ügy miatt Püspöke előtt meghurcolták, hanem életét is megfenyegették s fenyegetik ma is, mert boldogulást akarja a szerencsétlen félrevezetett népnek. Így folyik ez már jó egy év óta. De most jön a java! A kilátásba

helyezett 2000 kor. ingyen államsegély megérkezett. Tehát ez hatni fog! Köszirtre hullott a konkoly, nem értel célt aknamunkáddal lelketlen parazita fajzat! Összejönek a részvényesek, érdeklődnek a nép vénei és lelkes szavakkal közli velök az igazgató, hogy ime megjött a pénz, szemükkel győződhetnek meg, ott van a postán, csak ép el kell azt hozni, egyesült erővel munkára tehát! — Hát lehet velök holdogulni? Se pénz, se pap, se fogasztási szövetkezet nem kell! A mi birtokunkra vette azt fel a pap meg a tanítója, hangzik itt is, ott is a szájukba adott nemtelen hazugság. Már amondó vagyok — veszi a szót át egyik szekely verünk — a pap maradjon az oltárnál, a kántor az orgonánál, a tanító az iskolában, mi meg az ekeszarvánál s egyébbel ne törődjünk! A pénz ott volt a postán s mert senkinek nem kellett, örök szegényül a gyenge népnek, vissza küldetett már; és most próbáljon valaki eszt önteni belejük!

E sorok írója ott, hol nagyon is helyen lesz vala a szövetkezet, ép ott evvel ez előtt pendített vele meg annak eszméjét akkori hívei között és az elég felreeseo terjedelmes hitközségben egyetlen részvényes sem találtatott.

Szép, szép a teoria de ilyen az élet!

Rezályi.

Szívesen adtuk közre e cikket, habár — elég igaztalanul — lapunkon is végigsuhint. A leszólt cikket ugyanis éppen úgy szekely ember írta, mint a fentit. A cikk szerzője tehát nem madártávlatból szemlélődött, hanem közvetlen közelből. Mar most e két cikk összevetéséből a következő igazság lyukad ki: Igenis van szociális tevékenység és törekvés az erdélyi egyházmegyében; némely részekben e tekintetben nagy buzgóság tapasztalható, de általánosságban még mindig nem annyi, a mennyi szükséges lenne. A mikor lapunk e tényt konstatálta és hangoztatja most is, korántsem leszőlást követ el, hanem fokozottabb tevékenységre akar buzdítani, mert mihelyt azzal a kis eredménnyel megelégszünk, amelyet itt-amott elértek s ezen jámbor önmegelégedés behuzatja a vitorlákat: akkor megszűnt a további munkás élet. Már pedig az ellenség tábora megtaníthatna bennünket arra az igazságra, hogy csak a folytonos mozgás jelent igazi életet. Továbbá a fenti cikk szintén melléltünk szót. A népet úgy kell ugyanis irányítani, valósággal előkészíteni, hogy a javára szolgáló intézmények elfogadására, támogatására érzeke és lelkesedése legyen. Ez az előkészítés nehéz, fáradságos, de nemes, magasztos és háladáatos munka. Ilyen előkészítés után a teoria és az élet könnyen összesimul.

A szerkesztő üzenetei.

Többeknek. A beküldött kéziratok sorsáról jövő számunkban adunk hírt. Egy pár kézirat rég vár közlésre, de a feltorlódtott aktuálisok miatt kénytelenek voltunk még egy kissé félretenni.

Psz. Igazad van! Így határozottunk mink is. Hallgatással mellozzuk. Sokszor a hallgatás ekesebben beszél, mint akár egy nyomtatott kolumna.

Európa szálloda Gyulafehértó.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. • Villamos világítás. • Fürdő.
Telefon. • Társas kocsik. • Kitünő konyha. • Valódi borok.
Kőbányai sör. • Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.